

A szülékhez.

Komoly figyelmeztetés.

A tisztelt közönség gyermekei egészségére állapotának megszerzése és a meglevőnek fenntartása tekintetéből az általam feltalált és kiállított biztos hatású

„giliszta-csokoládé”

őhajtván megszerzeni; e törekvésében már többször — hamisítva utánozott készítményvel lón rászédetve.

Ennélfogva figyelmeztetem a t. közönséget, sziveskedjék az ügybeni bővebb tapasztalás szerzése tekintetéből egyszer egyenesen tőlem megrendelni, a mely alkalommal a hűdemenyhez csomagolva nyereső utasító könyvekből, egyéj hasznos tapasztalatokon kívül, tisztelt bizományosim névjegyzéke is átnevezhető, kiknek száma mintegy 900-ra rug, ezeknél saját készítményü „giliszta-csokoládé” mindenkor kapható. De ily helyekről is csak azon szelektékért állhatok jót, a melyek gyöngyöleiken sajátkezű névelésim hű nyomatát viselik.

E figyelmeztetésem szükséges volta kitünik a többi között különösen az alábbi levélből is:

T. Kröcsér Ágoston urnak Tokajban!

Urasságodnak bizonyosan jól fog esni a tudósítás, hogy „giliszta-csokoládéim” hatású csodálatos nagyszerű volt. És csakugyan ajánlatos volna, ha önnök tizta időjárattal nem korlátozva nyilvánosság elé, mert dacára a végzetet nagybani előhaladásának, az utánozott „giliszta-csokoládé” az önéhez semmi tekintetben sem hasonlítható. Megkülönböztetett mé y tisztelettel.

Jaska-Bratinán (Horvátországban), január hó 20-án 1865.

Wiesner Hugo m. k., földbírtokos.

A megrendelések posta útján utánvétellel tölthetők, 1 darab 20 krajt; csak nálam Tokajban 6 darab 1 forint.

PESTEN kapható Török József, gyógyszerész király-utca 7-dik szám alatt, és Thalmer és társa urnaknál.

Kröcsér Ágoston, 1178 (6-6) gyógyszerész Tokajban.

A legnagyobb házi kincs!

Ráth Mórál Pesten és minden könyvkereskedésben folyvást kapható:

EGÉSZSÉG NÉGY KÖNYVE.

BOCK ERNŐ K. után a magyar nép szükségéhez alkalmazva, 38 ábrával. 4 kötet, 55 sűrűn nyomott ív.

Fűzve 5 ft. Diszkótésben 5 ft. 80 kr. 1178 (3-3)

Bérbe adandó angol gőzcséplők

íránt szóbeli vagy levél általi megkeresésre értesítést ad

VIDATS ISTVÁN

gépgyára Pesten, két nyul-utca 8. sz. 1194 (3-3)

Engenberger F. akadémiai könyvkereskedésben megjelent:

Garibaldi és társulata,

vagy:

A NÉPBOLDOGITÓK.

Történelmi korrajz.

Írta

CSETE LÁSZLÓ.

2 kötet, 8-rét, 635 lap.

Ara fűzve csak 2 forint.

Kapható minden hazai könyvtárban. 1191 (3-3)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1865 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek, és Pfeiffer Nándor pesti, Nagel és Wischán budai könyvtársoknál kaphatók:

Közhasznú

magyarozó szótár

a magyar irodalmi művekben, magán és hivatalos iratokban, hírlapokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben

gyakrabban előforduló idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére.

Írta BABOS KÁLMÁN.

8-rét (328 lap). Borítékba fűzve 1 ft. 80 kr.

Latin-magyar SZÓTÁR

a legújabb és legjobb források után.

Szerkesztve FARKAS ELEK által.

Dictionarium latino-hungaricum.

8-rét (511 tömötten nyomott lap). Fűzve 2 ft.

FOGARASI JANOS

német és magyar szótára

a legújabb és legjobb kútfók után.

Ötödik javított és bővített kiadás.

Magyar—német és német—magyar rész egy kötetben. — Nagy 8-rét (1226 összes lap). Kemény bőrkötésben 5 ft.

Magyar—német, vagy német—magyar rész külön, fűzve 2 ft.

Lég-víz (Luftwasser)

mint hűsítő ital különösen azok számára, kik aranyérbén szenvednek — rendszeres használatra ajánlatos, megbecsülhetlen hathatósággal bír továbbá rögzített főfájások, fejköszvény, mellszorogás, emésztési bajok, altesti bántalmak, lépkör és duzzanások esetében és az epe elköltés megakadályozásánál.

1 palack ára 40 kr.

Valódi minőségben kapható: Pesten, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-dik sz. a. 1229 (2-12)

Marhabetegség és marhavész ellen,

mely a forró nyári-időben a szarvasmarhák, sertések s még a lovak közt is nagy mértékben dühöng, a KORNEUBURGI MARHAPOR, mint házi-óvszer a legnagyobb sikerrel alkalmazható, s valódi minőségben a következő czégek által rendelhető meg:

PESTEN Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz., Thalmer A. és társa, Halbauer testvérek, Glatz J. — BUDÁN: az udvari gyógyszerüzletben, Aradon: Probst F. J., Tones és Freiburger, — Brassóban: Heszheim és társa, Gyertyánffy és fia, — Debreczenben: Bignio J., Csanak J., — Dettán: Braunmüller, — Eperjesen: Zsembery J., — Eszéken: Deszátly J., — Esztergomban: Bierbrauer C. J., — Ezerben: Tschögl J., — Gyöngyösön: Koczianovich, — Kassán: Novelly A., — Kolozsvárt: Wolf, — Komáromban: Belloni A., Ziegler és fia, — Mohács-on: Kögl, — Nagyváradon: Janky A., — Nagy-Kanizsán: Feszelhofer és Rosenberg, — Páncsován: Rauschan és fia és Graf, — Pozsonyban: Scherz F., Hackenberger testv., Waritsch, Kovács J., — Rozsnyón: Pósch J., — Sopronban: Pachofer L., Müller P., Mezey A., — Szekesfehérvárt: Legmann A. L., Kovács P., — Szegeden: Aigner, — Selmeczen: Dimák, Zelenka, — Szepesváralján: Fest J. B., — Szolnokon: Scheftsik István, — Sziszeken: Dietrich A., — Temesvárt: Maxer és Sailer A., Babusnik, — Tencsényben: Kukla és Weisz, — Vácson: Bodendorfer, — Varazsdon: Halter F. és Kötérba, — Veszprémben: Lang J. és Tuszkau M. 1151 (5-9)

Beküldetett.

A rendkívüli forróság, melyre gyakran rögtön mérséklődés következik, ismét egy rettenetesen végező köztömböt hoznak: a marhavész. Mindenhon a legnagyobb mértékben tudnunk ismét föl a házi állatok közt betegségek, melyeknek tulajdonosai már is aggodó jellemet öltenek magukra s a mezeigazda marháját a legnagyobb veszélyvel fenyegeti. Ennélfogva úgy hisszük, csak kötelességünket teljesítjük, hogy ha a t. cz. gazdaközönséget arra figyelmeztetjük, miszerint lássa el magát oly czélszerű óvszerekkel, melyekkel a veszély megátlolható; mint ily óvszert — támaszkodva az évek hosszú során hoztak ékeztet elismerő hiteles okiratokra, egyedül a korneuburgi marhaport ajánljuk, — melynek megrendelési forrásai a mai számban közzétett hirdetésben olvashatók. 1236 (1)

Egy okleveles gépész,

ki évek hosszú során gyárakban mint gép-szerelő s későbbi években gőzmalomoknál más gyárakban mint gépész a legkiegészítőbb sikerrel működött, bármely gyárban alkalmazást keres; magára vállalja továbbá a gépészet szakába vágó mindennemű kijavításokat, s ujonnan helyreállításokat. A közelebből érdeklettek zennel tisztelettel kéremnek, hogy K. F. betűkkel ellátott leveleiket a „Vasárnapi Újság” kiadóhivatalához intézzék. 1233 (2-3)

Dr. Cohn fogorvos

ezzenel tisztelettel értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy József-tér 14. sz. a. rendes lakását az építkezés folyamata alatt, és műveletéhez könnyebb hozzáférhetőség tekintetéből, ugyanazon házba, de bejáratát a Dorottya-utca felől 2-dik emelet 26 sz. a. ajtó átíttette. Rendelési órák: fog- és szájbetegségekre nézve, fogak tartós s a czélnak megfelelő mindennemű műfogak fájadalom nélküli berakására, mint 14 év óta, naponkint d. e. 9 órától, d. u. 5 óráig. 1197 (3-0)

Haszonbérlet.

Dobóczy Ignácznak Heves mezőváros határában fekvő tagosított és Pely helység határábeli időközben okvetlenül tagosítandó részbirtokai 1867. január 1-jeitől kezdve hat vagy több évre haszonbérbe adandók levén, a bérleti vágyók a Hevesen lakó tulajdonossal értekezhetnek. 1196 (2-3)

Fogorvosi ajánlat.

Vulkanit fogorvosok és egyes fogak, amerikai modor szerinti, melyek minden czélra ismert készítmények az előnyök által felülmúlnak, igen czélszerű módon készíttetnek és tétetnek be

HEKSCH J. G.

fogorvos által, József-tér 3-ik szám alatt, a fő-bankkal szemben. (18-50)

Gőzmalomeladás Pesten.

Egy egészen ujonnan épített hárommenetű gőzmalom, mely jelenleg teljes működésben van és száraz finom őrlésre berendezve, — helyiség változtatás végett 6000 ft. igen jutányos áron eladandó. A közelebbi meg-tudható: nagy diófa-tca 2. sz. alatt. 1212 (3-6)

GROSZMANN,

tudor, szem- és fül-orvos,

tizenhét évnyi orvosi gyakorlatának, tapasztalatai és a legkitünőbb európai tanárok utasításai szerint gyógyít. Rendelési órái a József-tér 11-ik számú Grossz-házban, minden hétköznapon délelőtt 11 órától 12-ig, és délutáni 2 órától 4-ig. — Szegények számára ingyen minden vasárnap a délelőtti órákban. 1139 (6-6)

KÁNYA JÓZSEF

(előbb Böhm és Kánya) Pesten, József-tér 10-ik sz. a., ajánlja

minden évszakra

újsan ellátott legújabb bel- és külföldi

női-divatáru

raktárát.

1188 (6-0)

Pest, augusztus 13-án 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Újság és Politikai Újdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csopán Vasárnapi Újság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csopán Politikai Újdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Újság és Politikai Újdonságokat illetőleg, 1863. november 1-étől kezdve: Egy, négyezer hasábjátott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 10 krba, háromszor vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítaték. — Kalföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdasági ügyünké is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 ujkr.

Liszt Ferencz.

A jövő hét Pesten a zene- és dalművészet ünnepi hete lesz. E napokban ulti meg fennállása negyedszázados ünnepét a pesti zenese ekkor tartják a hazai dalárdák a fővárosban ez évi összejövetelüket. Ez ünnep egyik legkitünőbb vendége Liszt Ferencz tisztelendő ur lesz, ki e napokban érkezett ide mint a zenese egyik alapítója, Rómából s személyesen fogja vezetni egyik nagyobb-szerű művének előadását.

Megragadjuk az alkalmat, hogy elmondhassunk ezuttal néhány föbb adatot a nagy művész eseménydus életéből. Az egész világ egyetért abban, hogy Liszt Ferencz változatos pályájának két fénypontja: nemes bőkezűség, önzetlenség és nagylelkű jótékonyosság volt.

Gazdag adományairól eléggé tanuskodik az általa gyámoltított nemes czélok, intézetek és egyének nagy száma; önzetlenségének hangos bizonyága pedig az, hogy ő, ki milliókkal birhatna, most előhaladott korában a római Lázár-rend klostromában ütötte fel hajlékát. — Azt sem vonja kétségbe senki, hogy Liszt egyike a legérdekesebb és legnevezetesebb jelenségeknek a jelenkori művészvilágban. Ő a szerencse azon ritka kegyencei közé tartozik, kikben a legfényesebb szellemi tehetségek már azon korban fejlődtek, midőn mások még eszmélni is alig kezdenek. Liszt is u. n. csodagyermek volt, de azon különbséggel, hogy nála a csodás tulajdonok nem enyésztek el, hanem a korral együtt még növekedének.

Liszt Ferencz a nagy üstökös és a jó bor évében, 1811-ben okt. 22-kén született egy sopronme-gyei faluban Doborjánban

(melynek német neve Reiding), hol atyja, Liszt Ádám, Eszterházy herczeg gazdatisztje volt. Ez maga is kedvelvén a zenét, fiának zenészetit kiképzésére jókor kezdett gondot fordítani. A fiu valódi szenvedéllyel űzte a zongorajátékot s élénk művészi érzéke már első gyermekkorában mély vallásos ábrándal párosult. Kilenc éves korában hallatta magát először egy nyilvános hangversenyben Sopronban, hol lázas izgatottság között

aratta az első babérokát. Játéka általános csodálatot ébresztett, s Eszterházy herczeg 50 darab arannyal jutalmazta meg. Nem-sokára Pozsonyban tartott hangverseny, melynek sikeres bevégezte után Szapary és Amadé grófok vették pártfogásukba s további kiképzésére 6 évre 600 ftnyi évdíjt rendeltek számára. Liszt Ádám ekkor kilép-vén szolgálatából, néjével s fiával együtt Bécsbe költözött, hol az utóbbi számára a

legjobb zenetanítókat szerzte meg. Másfél év mulva már Bécsben is tartott nyilvános hangverseny, melyben Bécs minden zenészetit tekintélye, még az öreg Beethoven is, megjelent. A siker itt is teljes volt.

1823-ban Bécsből Párisba költözött az atya 12 éves fiával, oly szándékkal, hogy ezt az ottani konseruatoriumba adja. E czélt azonban, dacára a legte-kintélyesebb ajánlatoknak, el nem érthették, azon ok-ból, mert a fennálló rende-letek amaz intézetből minden idegent kizártak. A csodagyermek hire mind a mellett hamar elterjedt Párisban. Játszania kellett az Orleansi herczeg palotájában, s nem télt bele egy év, s a gyermekművész már szenvedélyeket, féltékenységet s gyűlölséget idézett elő a nagy világvárosban. Minden szem feléje fordult; egész Páris belé volt boldulva. E hódolatok káros hatással voltak Liszt fejlődésére; tulbecsülté tehetségeit s nem akarván többé gyermek lenni, minden áron a meglett ember szerepét kezdé játszani s különbségekben s feltünő modorban találta kedvét.

Atyja mindamellett szigoruan munkára fogta s 1824 tavaszán átvitte Ang-liába, hol IV. György ki-

LISZT FERENCZ.

rály előtt játszott s ugyanazon év őszén ismét visszatértek Párisba. A következett évben itt egy operát („Don Sancho vagy a szerelem kastélya”) is irt, melyet néhánykor előadtak a zenészi akademiában, de azóta régen elfelejtették. — Ezután nagy körutat tett Franciaország nagyobb városában, honnan diadallal, de beteg kedélyvel tért vissza Párisba. Már ekkor lelki tépelődésekkel gyöttrődött s a zene lármás világából a rajongás csendes titokzúságába vonult, hol imádságokkal, litániaénekléssel, gyónással s jámbor elmékedésekkel töltötte ideje legnagyobb részét. Kirándulásokat tett Sveicz bájos vidékeire, de beteg kedélye itt sem talált orvoslást. A zenét már csak atyja kedveért irtte. Ismét Angliában járt, hol nagyszerű lelkesedéssel fogadták mindenütt, de kedélye boruját ez sem oszlathatta el.

Ez időtáiban halt meg édesatyja. Ugy látszott eleinte, mintha e csapás végkép megtört volna erejét; azonban csakhamar föleszmélt, lelkének ruganyossága fölébredt, kedélyének vídmátsága megjött, a komor, életunt emberből élvezni szerető, kiesapongó világi lett, s a szabadság és önállóság eszméi viharosan kiragadták a féktelen, fiatal művészt a hir és dicsőség ragyogó pályájára.

Elkezdődött diadalutja Európa fővárosain keresztül s ez évek hosszú során át a hőditások, művészi s anyagi hallatlan siker, valódi istenitések végtelen virágláncolata volt. A párisiak magukon kívül voltak, ha Liszt Ferencz Danteszeri szelleműs arcvonásait láthatták, ha zabolátlan, vad játékát hallhatták. „S minő ügyesen tudta hallgatóságát megbabonázni! — így kiált fel egy akkori hírlapi tudósító. — Föllép az állványra; magasra emelt fejét mint szomorufüzet úgy árnyékolják be hosszú fürtjei; szeméi telvék tűzzel, mintha mindent fel akarna perzselni. Lehuzza keztyűjét s könnyedén oda dobja szolgájának. Szemeit körüljárhatja a hallgatóságon, mintha azt vizsgálná, vajjon érdemes-e, hogy őt meghallgassa; azután fölemeli két kezét, mint a dervis, midőn Mekka felé fordulva, imáját mondja el, s végre a billentyűkre eresztí le azokat, hogy felsír alattok a zongora. S most egy oly hangzavart kezdődik, melyet a legmerészebb képzelődés is lehetetlennek tartott volna. Keresztül-kasul kergeti ujjait a billentyűkön, s ha ezekkel nem győzi, akkor öklével, sőt könyökével is közbevágy. — S ha azután fölüte homlokát, hogy kuszált haját hátra vesse, arcvonásából ezt lehetett kiolvasni: „A lelkesedés láza emészt! Előre, előre!” Viharos előadását néha gőresök szakították félbe; rögtönzése zavarba jött, de a beállott őszhangtalanságot mindenkor fényesen oldá meg.“

Lisztet egéig magasztalták tisztelői. Vizsgálat alá vették tüneményes kezét, szent ereklyék gyanánt csókolgatták, gypsze mintázták s drága pénzben árulták a rólok készült öntvényeket. Berlinben kifogták lovait s tisztelői huzták kocsiját egész lakásáig, s itt egész sürgöny-postát rendeztek, mely által egész Németországot napjában háromszor tudósították, hogy Liszt e percben hogyan érzi magát. Grófi és hercegi koronák hajoltak meg előtte s nem egy értepedő szív vallotta be előtte titkon emésztő szenvedélyét. A rendjelek, burnótszelencék, gyémánt-tűk és gyűrűk száma pedig, miket Németországon halomra szedett, szinte megolvashatlan. Hangversenyeinek jövedelme mesés összegre emelkedett.

1839-ben tért vissza első ízben hazájába s Magyarországon majd minden nevezetesebb városában adott hangversenyeket, többnyire hazai jótékony czélokra. A hir s dicsőség

megelőzte az epedve várt honfitárs utját s a kik azon időkben éltek, emlékezni fognak ama napok etgetverő, tomboló lelkesedésére. Liszt fogadtatása s ünnepeletése valóban fejedelmi volt. Minden kör, minden osztály megvitte neki hódolata adóját s fáklás menetek, lakomák, ünnepélyek, sőt még az akkori polgárorség kirukkolása is egymást váltották fel az ország fő- és egyéb városában. Egy főri küldöttség ekkor kötötte a nemzeti szinpadon Liszt oldalára ama díszkardot, melyre megesküdött, hogy csak hazája védelmére fogja kirántani, de melynek eddig még semmi hasznát nem vette, s ezután venni már épen nem szándékozik. Diadalainak legnagyobbika pedig azon, Liszt viharos játékát híven visszatükröző hatalmas óda volt, melyet a nemzet legnagyobb költője, Vörösmarty intézett hozzá! — 1845-ben második ízben jelent meg Liszt Ferencz hazánkban, s az elragadtatás és lelkesedés nyilatkozatai az alkalommal még nagyobbra fokozódtak.

A forradalmi években nyom nélkül enyészett el. Nemsokára örökre bucsút vett a zongorajátéktól s egy német nagyhercegség fővárosában állandóan megtelepedvén, az itteni udvari zenekar igazgatója lett. A vándor életű zongorista megszűnt s a komolylyá vált férfit magasztos ambíciók kezdvén gyötörni, egész erejével a zeneszerzés terére lépett. S az itt aratot siker méltánylása körül az illetékes körök ítélete még mindig meg van oszva.

A mult évtized végén egy könyvet irt a „Czigányzenéről”, mely alatt a magyar zenét értette s mely annak idejében elég zajt és hangos ellenzést idézett elő irodalmunkban.

1857-ben, az esztergomi bazilika fölszentelési ünnepélyén ismét megjelent hazánkban Liszt Ferencz s az általa ez alkalomra irt „nagy misét” személyesen igazgatta. Ekkor Pesten is időzött, miséje egy részét itt is előadatta, többnyire a sz. ferenczi barátoknál lakott, a kik tisztelőbeli confrateröknek ki is neveztek.

A jelen év tavaszán járta be a világot azon hir, hogy a mi dicsőített hazánkia, a világszerte ünnepelet művész, fényes és zajos életpályájának tetőpontján, 54 éves korában pappá lett. A hirt csakhamar igazolta a való. Liszt Ferencz 1865 évi april 25-én Rómában, hol már egy idő óta a lazaristák kolostorában tartózkodott, fölvette a kisebb egyházi rendeket és a Vatikán magán kápolnájában, a pápa föalanyzása, Hohenlohe herceg érsek s más egyházi méltóságok jelenlétében tonsuráltatott s magára öltötte a papi ruhát.

E hir nagy meglepetést idézett elő mindenütt, a hol Liszt Ferencz nevé ismerték, de nagyobb megütközést talán sehol, mint a művész szülőföldén, Magyarországon. Liszt Ferencz egy jó barátja, a mi derék Mosonyi, mindent elkövetett annak idejében, hogy e lépés természetességét indokolja. „Ama számtalan és nagyszerű kitüntetések, diadalokszorok, világhódítások és eseménydusharcok, hányatások után, — irta Mosonyi — melyekkel egész élete telve volt, s melyek hatványozását többé már képzelnem sem lehet, még csak egy marad hátra, és ez: a lemondás. De az ilyen nagyszerű lemondáshoz nem illik az élet világi külzaja; inkább illik ahhoz a magányos czella, hogy megteremje a nyugalom és béke olajját az ő minden nagy és magasztos iránt lelkesülni s hönobogni tudó lelkében.” Ezt irta Mosonyi, de nálunk csak kevesen találkoztak, kik ez indokolás meggyőző erejét elismerték volna.

S ezen nincs is mit csodálkozni. Nálunk jóformán hiányzik azon érzék, mely e lépés belső szükségességét megértetné velünk; a

magyar ember (bátran hozzá tehetjük: Istennek hálá!) nem ismeri a kedély azon állapotát, mely a szív háborgásai, az élet csapásai után a reménytelen lemondásban, egy kolostor czellájában találja menedékét. Mi küzdésben szeretjük feltalálni az élet célját, ha másképp nem lehet, még örömiünket is — egész a legvégső határokig; minket a történelmi mult, nemzeti és egyéni helyzetünk régen megtanított arra, hogy ne a lemondásban, ne a kétségbeesésben keressük elvesztett üdvünket, hanem a remény örök zöld zászlóját lobogtatva törjünk rendületlenül előre még akkor is, ha kedélyünk teljesen elborult, s szívünk és egész világnk „vérben áll”, jól tudván azt, hogy a legnagyobb *síralomra* is végre *vigalomnak* kell következnie. Ez a magyar embernek a mai korhoz illőbb, férfiasabb életphilosophiája, mely a középkori mysteriosus rajongásokat méltányolni, sőt megérteni is alig képes.

És fillinkben cseng még Vörösmartynek világraszóló, velőig ható ódája. Még most is halljuk ama felrázó hangokat:

Zengj nekünk dalt, hangok nagy tanára!
És ha zongora a mult napiról:
Legyen hangod a vész zongorája,
Melyben a harc mennydörgése szól,
S árja közben a szilaj zenének
Riadozzon diadalmi ének.

Zengj nekünk dalt, hogy mely sirjaitban
Őseink is megmozduljanak,
És az unokákba halhatatlan
Lelkekkel visszaszálljanak,
Hozva áldást a magyar hazára,
Szegyet, átkot áruló fíra.

S még most is érezzük ama hívó szótát lángmelegét:

És ha halod, zengő hurjaidal
Mint riad fel e hon a dalon,
Melyet a nép millió ajakkal
Zeng utána bátor hangokon:
Állj közénk és mondjuk: hála égnek!
Még van lelke Árpád nemzetének!

S ime lánglelkű költőnk vágya, melyben a nemzet ohajtását ihlett ajakkal tolmácsolá, eredménytelen maradt! Liszt Ferencz sem amaz ohajtott dalt nem zengé el, sem ama hívó szöveletet nem felelt, hanem egy eseményekben gazdag élet hányatásai után, időnapelöket, távol töltünk, a kolostor czellájában keresi menhelyet és megnyugvást, s a szép remények, melyeket a lelkesült nemzet egykor nevéhez kötött, hogy egészen magáénak mondhasa világhírű fiát, végkép elenyészének.

De bár a családés keserű érzésével nézzük is reményeink rombadülését, azért mégis mindenkor szeretettel tárjuk ki karjainkat Liszt Ferencz üdvözlésére, valahányszor hazánk határai között megjelenik. És most kíváncsian várjuk még ama percet, melyet egy fiatal kebel e szavakkal látott jónak, tudtára adni a hazának: „Feszültek, idegesek az ifjak, mert azt hiszik, hogy mielőtt örökre a kinszenvedés feszületébe borulna a nagyszerű magyar, a csuklyás, vezeklő Liszt, még egyszer el fogja nekik játszani teljes lelke szakadtából Rákóczyját!”
Egy pár nap mulva ezen is tul leszünk.

Sírhalmok közt.

Kijöttem a világ zajából,
Utam sirok közé vezet,
Hol könyvével virágot ápol
A hála és emlékezet.
Távol van tőlem minden földi
Muló rajongás, vágy, remény —
Mi az, mi lelkeim itt betölti,
Az a csodás bús érzemény? ...
Mulandóság, halál, enyészet
Karöltve jár a föld felett;
Hol egykoron virág tenyészett,
Sivár fővény talál helyet.

— Oh vedd itten eszedbe jókor:
Mi egykor élt, elvész, kihál —
Hová lett a hatalmas ó kor
Dicsőivel, csodáival? ...

Ha sziveden a bú, a kétség
Irtózatot dolgoz melvel,
És nincsenek, kik azt enyhíték
Szelid részvét könyviivel:
Jöjj e sötét sirok közé, itt
Enyhülést nyujt e hely neked.
Hol a mulandóság tenyészik
A szív feled. . . a seb heged. . .

Ha nagyra törsz s hired nevednek
Hallásakor a nép örül,
És tetteidért áldnak, szeretnek:
Jer, lépj ide s tekintis körül:
Amott egy sir. . . behorpadt halma
Talán egy fölisztent fedez;
Van-e egy szó, mely rántal ma
Nagy tetteire? . . . ten sorsod ez!

Ha nemzeted haladt a korral
S bámulatossá lett hira:
Jön a végzet, mely boszút forral,
S vége lesz egy intésre. . .
Nem mondja szó, nem mondja emlék:
Hol küzdött ezredévekig.
Hol egykor nemzeted szülemlék,
Később más nép emelkedik.

De jól van így; egy nemzet másnak
Adjon tért, ha megvénhedék.
Haladónak halandó más nap
Felelje el híret, nevét.
Ugyis meddő küzdés az élet
Evezés az érvápat fele;
Sírassuk azt, ki semmivé lett? . . .
Elég ha örvendünk vele.

Nyugalmat ad a sir egyformán
Virág vagy gaz fedezze bé,
Sirod felett ülven mogorván
Egy szellem, az enyészett.
— E hant alá hős jött pihenni,
S mellé honáruló talán?
Feleltök néves virág. . . de semmi!
Vagyon tövis, vadfű, család.

Ember! ki e szent helyre térsz be,
Ne kíséren lármás zsebjed.
Ez a nyugalom enyhe fészke,
Mely rád is vár álálással.
Ne háborítsd a nyugvók álmát
Az enyhádó sírhant alatt.
Itt a szellő is némán száll át,
S a felhő árnya fut, száll. . .

Komáromi Kálmán.

Játék és munka.

(Egy kis okoskodás a „sport”ról.)

Nem régebben két nagy nemzet tekintete fordult óhajtozva s agrodva egy térre; két nagy nemzet reménye, félelme központosult egy lénben. A tér — a sport nemes tere, a versenyter volt; a lény — a nemes négylábu, a ló. A sok lebegő kérdést egy időre mind hátra szorította a lókérdés. Szerencsére nem sokáig kellett várni a megoldásra, s az azóta világhírűvé vált „Gladiateur”, kinek (az ember nem is meri mondani, hogy melynek) győztes lábát s homlokát most már a lapokban is bámulhatjuk, 100,000 frankot kapott azért, hogy társai közt leggyorsabban rakta a lábát, vagy tán végső esetben leghosszabbra tudta kinyújtani a nyakát. Ha jól emlékszem, ugyanennyire rug a francia nagy császári díj is annak részére, a ki öt év leforgása közben a leghasznosabb földfedezést vagy találmányt bírja fölmutatni a természettudományok terén. Láthatni ebből, mily roppant fontoságuk e versenyek, s némi megelégedéssel mondhatni, hogy nálunk is erősen indulnak a művelt nyugat nyomába — tanuszkodnak legujabb fényes *loversenyek*nek, a *regatta*, a napról napra szaporodó *csónakegyletek*.
Ha egykoron lelkebben mégis olyan forma kételyek támadnának, hogy lovagolni,

meg evezni bizony igen egészséges dolog, s hogy férfiakhoz illő, derék mulatság, de hiszen a *turnász* is az; hogy gyors paripát nevelni érdemes dolog, de hogy a futás nem egyedüli virtusa a lónak, s a ló nem egyedüli jószágja a gazdának, — egy szóval, ha lelkebben némi köb borítaná e dolgok országos fontosságát: akkor legalább a sport embere előtt kérlek hallgass. Ha szólsz, csak sajnálkozást gerjesztess benne magad iránt, s ha nem szégyenkeznek leszállni hozzád, ha nem restellné lóháton vagy angol ladikón kísérni gyalog eszed járását, bizonyára meggyőzne a felől, hogy a csónakegyletek bizonytalan partokat, nem taposott szigeteket, hajókázható folyókat kutatva, a haza ismeretere s jóllétére nagyban közre fognak munkálni, sőt, ki tudja, nem rejtik-e méhükben egy magyar flotta csiráját, hogy a magyar lötenyésztés a haza anyagi jóllétével, a magyar ló győzelme a gyepen a haza dicsőségével van összeforrvva, egy szóval, meggyőzne a sport komoly, közérdekű feladatáról. De, mint mondom, e felvilágosítások helyett szánaakozó mosoly jut osztályrészül, s ennek terhe alatt tovább tépelődöl a sport jelentősége felől.

De hát mit jelent voltaképen az a mysteriosus sport? Fölkeresed az angol szótárban — ott áll *sport*: tréfa, játék, mulatság, időtöltés. Egyéb semmi? Semmi; átvitt értelemben vadászat s más effle mulatság. Tehát játék; — tudom, hogy makacs létedre nem tágitasz s első kérdésed lesz, hogy ugyan a játék megérdemli-e azt a komoly erőlködést, azt a sok költséget, mit reá fordítanak, s az a jelentőséget, mit neki tulajdonítanak?

Ha gondolkozol, azt kell felelned, hogy a játékoknak csakugyan sokszor kiváló szerep jutott a nemzetek életében. Az olympiai játékok a különböző hellen népségek egyik összetartó kapcsául szolgáltak; ott az összhangzatos fejlődési görögök üdvös versenyt nyitottak a testi meg lelki erősség s ügyességnek egyaránt. Nemes dicsvágyat gerjesztő, tetre, erőlködésre serkentő, igazán lelkes játékok voltak azok. A komoly római kevesebb ért rá játszani, nem is igen találta azt méltóságával megférőnek; de mikor a világgal torkig jóllakott, elaljasodva, elfáulva, megkivánta az izgató játékot, s az izléstelen, vad versenyébe a cirkusok véres föcsényén csak oly életszükségévé vált, mint a mindennapi kenyér. Panem et Circenses! Hát a középkor nyers lovagjai mennyire kedvelték a játékot! E harcjáték, öklelés kellett nekik, kik verekedés nélkül csak úgy nem lehettek el, mint levegő nélkül. S hogy csak egy oldalát emeljük ki a játékoknak, valóságos villámhárítók voltak azok a népre nézve: ha a lovakok kényökre kitombolhatták magukat s tölthették idejüket, legalább kevesebb erőszakosságra ragadta őket a féktelen kedv és unalom.

Az újabb korban is megvannak játékaik s legyenek is. Az olympiai játékoknak ugyan csak egy részét látjuk bennök megújulva, azt, mely a testi ügyesség fejlesztésére vonatkozik, de ennek is kétségtelen jó hatása van. Nemesak, hogy az erőt növeli, az ügyességet képezi, s a mi tán legbecsületlenebb, az embert saját ereje megítélésére, megbecsülésére segíti, s így az erélyt fokozva kifejteti az igazi bátorságot, a higgadt önbizalmat. Az ily játék építi a testet, üdíti a lelket, edzi a jellemet. Nem hogy kikellenék az ily mulatság ellen, sőt örvendünkünk kell, ha közöttünk fogékonyaság mutatkozik iránta, ha kedvünket leljük benne. Szomorító állapot, a hol a lélek még vagy már oly tompa, hol a hangulat oly nyomott vagy zárkózott, hogy a nemes mulatság nem ér-

dekel, nem ingerel. Ime a mai kor legmunkásabb, legerélyesebb népe, mely az idő becset leginkább veti mérlegre, az angol, egyuttal a legjátékosabb is.

S van még játékainkban valami, a mi figyelmet érdemel: az, hogy a társalgás szellemen munkálkodik bennök. A kitűzött czél egy irányba erelvének, fokozza működésünk hatását, valamint a szócso, mely gátot vet a hullámzó lég gyors elszéledésének, s bizonyos fő irányba indítja a hangot, növeli ennek erejét. S még fokozottabb lesz e hatás, ha többen egyesülnek, hogy versengve, példát szolgáltatva, erőiket egyesítve törekedjenek a közös cél felé. S a társulás szelleme tud hódítani: a kik ma a gyepen vagy a csónakon játéka csoportosulnak, bízzunk benne, holnap kedvet kapnak vagy kedvet gerjesztenek másokban magassabb, komolyabb, a közéletbe mélyebben vágó czélokra is egyesülni.

Ezekben van, úgy hiszem, a mi divatozó sportnak igazi jelentősége, ezekhez képest a többi, a mit még érdemlőnek rónak föl, alábbrendelt fontosságu. Így, p. o. a löversenyek hatását a lötenyésztésre nézve alighanem sokan tulbecsülik — inkább csak bizonyos nemes nemzeti lörend képződését, félszög viruoz-lovak nevelését mozditja elő. Mintha zenészek versenyeznének arra nézve, ki bírja leggyorsabban lepörgetni a futamokat, ki bírja a legnagyobb akkordokat fogni? Az ily versenyek nevelnek a bravourt, de jó zenészeket azért még nem képeznek.

Egyébiránt feszegek ez avatottabbak, valamint azt is, hogy okvetlen szükséges-e a löversenyeknél minden apróságban oly aggodalmasan ragaszkodni az angol szokásokhoz, hogy például a magyar ruha, mely amugyis lovas emberre van szabva, nem tenné-e meg szintűgy mint az angol? vagy csakugyan az önállóság, erőlyesség egyéniség hiánya okozza, hogy e fö-fümlatságunk mindekkoráig sem tudtak csak valamennyire önállóbb, magyarosabb színezetet kölcsönözni?

A földolog itt az, hogy tartsunk helyes arányt és rendet: ne toljuk az alsóbb érdekűt a felsőbb érdekű elé — habár, közönséges értelemben véve, érdekesebb is —, ne helyezzünk tulságosan nagy nyomatókat a könnyebb minőségű dolgokba, és a játékot, legyen az bármilyen nemes, bármilyen férfias, ne becsljük többre a kitartó, becsületes munkánál, mely mindenestre még nemesebb, még férfiasabb. Szóban forgó versenyek az olympiai játékoknak csak alsóbb rendű, az anyagi téren mozgó részét képviselik. Hol marad a szellemi verseny? megvan ez is; de specializáló korszakunk, mely a különböző elemeket nem olvasztja; nem is olvaszthatja többé úgy össze, mint az egyszerűbb társadalmi viszonyokban élő, derült lelkű görögök, e versenyeknek külön tért szabtak. Ott vannak a tudományos, irodalmi, művészi versenyek a különböző akadémiákon, ott vannak a gazdasági versenyek, az iparkiallitások.

Amde csak hazánkban maradvva, hasonlitsa össze bárki elfogulatlanul a két rendbeli versenyt. Vesse össze például a magyar tudós társaság pályázati jutalmait a löversenyi díjakkal. Mily piritó szégyenség amott szemközt az itteni pazarsággal! A ki egy jóra való lóval szaporítja a ménest, tizakkora jutalommal részesül, mint a ki egy jóra való munkával gazdagítja az irodalmat, s az a könnyű legényke, az az ötven fontos jockey lebillenti a mérleget, a tanulmányának, a gondolatoknak bármekkora súlyát veszed is a másik serpenyőbe. Azt kell hinned, hogy egy jól megtermett, szorgosan kitanított, gyors lábu paripa, egy

ügyes lovas a közügyre nézve is többet nyom, mint egy jól megtermett eszme, szorgalmas tanulmányjal kiképzett értelem, gyors röptű ész, jól gyakorlott tehetség.

A kiállításokon épen nem igen szórják az aranyokat — csinos éremmel tüntetik ki az elmésséget, ügyességet, szorgalmat. Mily kedves ellentét! Az előkelő, lovagias lófutatóknak csengőpengő pénzben fizetik ki a jutalmat a játék terén, az esze s keze ügyessége után élő iparost pedig nemes önértetre serkentő kitüntetéssel tisztelik meg a munka terén.

Igaz, hogy az a játék sok költséggel jár, méltányos tehát, hogy ez némi részben viszatérítessék, ámde a tanulmány és ipar is sokba kerül, míg termelő erőhöz jut. És kérhető tovább az elfogulatlan szemlélő, vigasztaló dolog-e a játékra való tulságos költségek ott, a hol a nemzet komolyabb élethez szükségesei még oly hiányosan vannak fődöve, mint nálunk? A hol egy tudós akadémia szűk éléskamrárt rejteget fényes palotában; a hol egy szépirodalmi társaság az időjárás szerint ingadozó pártfogás sa nyaru kenyerén rágódik; a hol egy nemzeti színház kinosan takargatja sebeit s anemzet muzeuma csak most juthatott hozzá, hogy csárdához sem illő övét takarosabbal cserélhesse föl. — A hol egyebet nem is említve, a futatógépen kívül még anyai tér, a művészet, ipar, gazdaság, népnevelés tere várakozik életető versenyre. Ily körül-

mények között nem volna-e minden okos és kötelességtudó polgár kívánsága szerint, hogy X. ur egy-két lóval kevesebbet nevelne a gyepe számára, s az úgy megtakarított összeget például egy minta-népiskola fölszerelésére fordítaná? Bezzeg ha aztán a falak között értelmes, erkölcsös nép kerülne ki, támasztana az ott a vidéken nyitabb észével, műveltebb módjával, gyarapodó szellemi s anyagi jóllétével oly versenyt, mely százszerezteket tekintetű, méltánylását vonná magára. Vagy, ha társaival összeállva, a megtakarított tőkét valamely iparvállalatba fektetné, kevesebb érdemes dolog volna-e a külföldi iparcikkeivel, mint lovaival versenyre kelni, s nemes vetekedésben azokat a hazai tékekről leszorítani?

Nyugaton, melynek játékeit oly szenvedélyvel átültettük a komolyabb munkásság teréin is pezszeget az élet. Iparkodjunk ezt is átültetni a vészna jockey ne takarja el szemünk elől a markos, világhírű angol munkást; a „gladiateur”-t irigylve, ne feledjük, hogy ott a tudomány s ipar gladiatorainak is kecségtetőbb versenyter nyílik. S ha e

különböző versenytérnek nálunk is némileg egyensúlyra vergődnek, ha a komoly munka, meg könnyed játék között igazságosabban oszlik meg a reájok fordított erő, szellemi meg anyagi töke: akkor józanul senkinek sem lehet kifogása a nemes, férfias mulatság és versenyzés ellen.

És úgy látszik, erre az utra térünk máris. A társulás szelleme megkapott s most a komolyabb munkásság mezején is feszültebb érdek s nagyobb áldozatkészség, egyesülési hajlam s pezsgőbb versenyzés jelentkezik. S ha a tevékenység minden irányban megindult, ha gyökeret vert a meggyőződés, hogy csak munkásság adhatja meg a játéknak igazi becsét s érdemét: akkor aztán a mulasztás vádját nélkül, vidám lélekkel s pirulás nélkül mondhatjuk bárki szemébe a játékos téren: *munkálkodtunk, most mulatunk!*

I.

A kelebíai kastély.

(Bácsmegegyében.)

A gazdag Alföldön, hol a jóllét áldásai az elmúlt szép időkben sokkal inkább elvalának ter-

Kelebíai kastély (Bácsmegegyében). — (Fénykép után Keleti Gusztáv.)

jedve, mint jelenleg, a magyar ember, minden jó módúsága mellett is, az építkezés csinosabb formáira nézve, az építési anyag természetes hiányánál fogva, meglehetősen primitív fokkal beelégedett. Népünkben a nemesebb építészeti iránti érzéket az egészség fenntartása és az izlés terjesztése szempontjából ébrosztani s nevelni a jövő népművelődésének ezental lesz még egyik kiváló feladata. Azonban már is örömmel veszi tudomást azon haladásról, melyet alföldi városaink a középkorok emelésében s egyes jómódúak e téren évről évre tanúsítanak.

A nemes irányú ifju b. Rédl Béla kelebíai kastélyáról teszünk ezuttal említést. Ez ur lak, úgy hiszük, nem csak helyismereti, de építészeti tekintetből is megérdemli, hogy e lap hasábjain hazai közönségünknek bemutatassék. Szabadka északi határában, hol egy természetű kopár vidéken az emberi szorgalom oázis plántált arnyas erdőkkel és zöld tésekkel, a kelebíai pusztán áll eddig még kevesektől ismert Bácsmegegyének ezen, két év előtt befejezett, egyik legszebb épülete.

Kinek valaha alkalmá volt a windsori angol királyi palotát rajzban vagy természetben láthatni, az előtt — az arányok nagy különbsége mellett is — félreismerhetlen lesz a hasonlatosság, mely e két épület külső elrendezésében létezik. A stíl nemességét és a négyesű, négy tornyu épület

imposant szépségét emeli a nagy terjedelmű szép kert, mely homlokzatát környezi.

A belső elrendezés ura kényelmén s eleganciáján kívül megemlítendő a várkony északi tornya alatt létező házi kápolna. A góth egyszerűség, melyben ez épült, a jó izlésben tartott fehér márvány-oltár s a remek ablakfestmények az áhítat e helyét megalozták. A mit e kevésbé látogatott tájon nem igen keresnénk, az a 6000 s néhány száz kötetre menő könyvtár, mely a világ-irodalom kiválóbb műveit, különösen pedig hazai irodalmunknak a legújabb időkig megjelent minden nevezetesebb termékét foglalja magában.

A bácskai vidék e az által hazánk műveltség-történetéhez egy szerény adattal járulni alkalmunk levén, nem hallgathatjuk el elismerésünket, ha látjuk, hogy nagyjaink a születésüknél fogva rájuk rótt honfű hivatást felismerve, nemcsak a a nemzeti nagyságnak kívánának maradni tartós oszlopai, hanem a hazai műveltség előmozdításának is hatáskörükhöz mért természetes tényezői lenni kívánának.

R. R.

A pécsi parochialis egyház.

Magyarország, mint a nyugati polgárosodás védhátyája, századokon keresztül vitéz kitarás-
harcolt a keleti mohamedán népekkel, s ennek

közösneti Nyugat-Európa, hogy ama félelmes ellen hozzájáruljon nem férközhett, és hogy bizton és nyugodtan haladhatott tovább a művelődés pályáján.

Sokszor halljuk ellenünk azt a szomorú valóságot vádként fölemlíteni, hogy hazánk mily szegény az építészeti műemlékekben, s ebből következtetve, eleink műveltségi fogékonyaságát kétségbevonni; de a kik így szólnak, nem gondolják meg, hogy ha — mit kétségbe nem lehet vonni

— léteztek is műemlékeink, azok a folytonos harc és háboru dűléseink s rombolásainak estek nagyobbra áldozatul.

A hajdanakoról fennmaradt legszebb építészeti műemlékek nemcsak nálunk, de általában mindenütt leginkább vallásos épületekből, nagy szerű templomokból állanak. Már pedig tudjuk hazánk történetéből, hogy első apostoli királyaink a kereszténység meghonosításakor az ország nevezetesebb helyein mindenütt nagyzerű templomokat építettek, s azok fenntartására gazdag alapítványokat rendeltek, hogy századokon át is fényben virágozzanak s az Isten dícsőségére szolgáljanak; látjuk továbbá épségben megmaradt csekély számú műemlékeink, hogy azok művészet tekintetben is épen oly jeles és nagyzerű épületek voltak, hogy bármely külföldi vezetősséggel is bátran kiállották a versenyt. S vejezen hirdetik-e ezek eléggé hangosan eleinknek a tudomány, művészet és építészeti iránti fogékonyaságát?

A kereszténység egykori legnagyobb ellenségeivel, a törökökkel századokon át folytatott harcaink, hála az égnek, már majdnem 200 éve, hogy megszűntek: de azért az ország keblén ejtett sebek oly mély és állandó nyomokat hagytak maguk után, melyek többé kevesebbé még ma is érezhetők.

Mai képünk tárgya önkénytelen visszavezet

bennünket hazánk történetének egyik legszomorúbb korszakára, midőn Magyarország nagyobb része a török uralom alatt volt kénytelen 145 évi súlyos igát tűrni, midőn hazánk legnagyobb, legszebb, s legvirágzóbb városai a török kormánykerületek főhelyeit képezték, és alakjukból, ugyszólván, kivették; a keresztényen díszes egyházak leromboltattak s helyükön török mecsetek emelkedtek égbe nyuló karcsu minaretjeikkel, mindenütt török órák és mohamedán hivatalnokok uralkodtak, kik a szegény népet annyira nyomták, hogy sokan sorsuk enyhítése tekintetéből a mohamedán vallásra tértek át.

E szomorú korszakból van alkalmunk jelen képünkön egy érdekes emléket bemutatni, melyen első pillantra fel lehet ismerni a keresztény és mohamedán építészeti vegyületét.

A pécsi parochialis templomról, mely a törökök által épített mecsetből alakították át kátholikus egyházzá, azt mondják, hogy az akkori török birodalom legnagyobb és legszebb mecsete-
tehez tartozott, s két magas karcsu minarettel ékeskedett. Érdekesnek találjuk itt megemlíteni, hogy Pécsért a török világban nem kevesebb, mint kilenc mecset volt; már most képzeljünk

mindenkéze legalább egy vagy két minaretet, s a város egész kis Konstantinápoly lehetett. A törökök elűzése után a jezsuiták által keresztényen templomá alakították át, szépen kifestették, szentélyvel, eskeregyével, kápolnával és két szép imádkozóval öregíteték. Midőn pedig a jezsuita-rend II. József császár uralkodása alatt 1773-ban eltűrtetett, e templomok a főegyházba kebelezetett, mely akkor egyuttal plebániá egyház is volt. 1780-ban pedig a plebániá a püspöki templomtól elkülönítetett s azóta ez szolgál a városnak anyaegyházul.

1847-ben belseje ujra kijavították s a kor kívánalmához képest feldíszítették. — Kupolája igen szép, s oszlop nélkül 87 lábnyi magasságra emelkedik. A minaretnek már eltűntek mellőle, s ezek helyett újabb időben egy tornyot építettek a templomhoz, melyazonban ennek építésétől nagyon elüt. A templom előtt elterülő nagy főpiacon szintén a török időkben fennmaradt s azok által épített csinos nyilvános kut van, melyet Pécs városa ezenkívül még háromat bir, u. m. egy második a vármegyeház alatt, harmadikat a hajdani siklósi kapu felé, és a negyediket a kapuzsinusok zárdájában.

Általában Pécsért igen sok török emlékre találunk és a mi legnevezetesebb, az a város nyugati végén található második török mecset, melyet Nesselrode püspök szintén keresztényen templomá alakítottatott át, de a mellette levő szép minaret meghagyatott, s ez hazánkban az egyetlen teljes épségben megmaradt minaret; még vas karzata is megvan, melyről a hodszs az igazhívőket imára hivat fel. (Rajzát I. V. U. 1855. 11. sz.)

A félhold lehanyatlása után tehát nem adtuk vissza nekik a kölcson, nem romboltuk szét emlékeiket, hanem a kereszténység jelvénye alatt megváltuk az idő romboló hatalma ellen, s fenntartjuk az utókornak ama szomorú idők emlékeztető jelül. És midőn a régi emlékek iránt kegyelvet viseltetünk, ezáltal mindenkor csak önműveltségünknek adjuk bizonyítékát.

Tiszteljük tehát az emlékeket, mert azok a történetnek megkövült lapjait képezik, melyek századokról századokra sokkal jobban hirdetik a multak nagyzerű eseményeit, és sokkal nagyobb hatással vannak az emberi lélekre, mint az írott lapokon hátrahagyott minden más emlék.

Zombory Gusztáv.

A rovarok életéből.

A levelész (Aphis).

(Vége.)

Tartsunk egy kis szemlét a levelész ellen-ségei felett, melyek egyrészt testök belsejébe furódnak, mások testök fölületén, a legtöbbek pedig a nyár között elhaladva, ropantul pusztítanak közöttük. Ha figyelmesen vizsgálunk valamely növényt, mely a levelészek által szinte beborítva látszik, észrevehetjük, hogy egyesek, a nyár tömegétől elkülönözve, mintegy menedéket látszanak keresni. Ezeknek szipókája, mely különben szüntelen tevékenységben szokott lenni, lábszáraik közt, nyugvó helyzetben van. Finom c sipéssel emeljük el egyet a növény fölületéről és egy kis skatulába árva, vigyük haza és tegyük egy fehér papir darabra, üveg boríték alá, hogy a történetüket kényelmesen megfigyelhesük. S mit fogunk tapasztalni? E levelész mindinkább felpuffad, talán megszülnő fainak sokasága miatt? Oh nem; csak egyetlen egy állatka fejlődik ki belőle, melynek megszü-
lemlése annak halálát okozza. Ez pedig egy pi-

A pécsi parochialis templom. — (Myskowsky V. rajza.)

cziny kis darázsféle, négy szárnyú rovar, melyet *fürkészeknek* vagy *gyilkos-darásznak* is neveznek. (Aphidius varius, vagy Ichneumon aphidum). Ennek anyja tojó gerelyével a még ifju levelész testébe egy petét csúztatott, melyből csakhamar egy kis fürkészpóndró válik, mely a levelész nedveiből élődik, míg tökéletes nagyságát elérve, belülről kifelé u lyukat fur annak bőrébe és azon kibujva, kis gubót fon magának, itt bábba átváltozik, s ebből mint szárnyas-fürkész tűnik elő, mely párt keresve, a tartott menyekző után folytatja mesterségét, s minden petét külön külön egy-egy levelész testébe elhelyezi. Ha eltekintjük, hogy már maga az ifju levelész mily parányi, hogy annak megnevezésére görögre van szükségünk, elképzelhetjük, hogy azon fürkészpóndró petéje milyen apró lehet, hogy amannak testébe furatva, semmi különös bántódást nem éreztet, s csak a póndró növekedése következtében, mely végre minden belső nedvetől megfosztja, válik halálos sérüléssé. Ily kicsinyben is, ha fogékony kedélye van, mily remek műveket láthat a természetbarát!

A bogarak közt a *fuskaták*, (Coccinellae) azon fekete pontos, többnyire vörös, kicsiny, félgömbös bogárkák, melyeket minden gyermek ós-

mer, melyektől még a nők sem idegenkednek, s közönségesen *Isten-bogárkának* neveznek, és a melyek, mint a fecskék és golyák, már a néphitben gyökerező közimélet által, szabad járás kelésben részt vesznek; ezen kis bogárkák, mondom, a levelészeknek szintén hatalmas ellenségei, mert egyedül velök táplálkozza, számtalan levelészmegsemmisítenek, és pedig nem annyira a bogarak maguk, mint azoknak póndrói vagy hernyói. Ilyenformán tehát hasznos hernyók is léteznek. Nem hiába látjuk e kedves kis bogárkákat oly gyakran azon növényeken föl s alá sétálni, hol levelészek tartják tanyájukat, ők itt alkalmas helyet szemelnek ki maguknak, hogy petéiket lerakassák, melyekből hosszukás, 6 hosszú lábú hernyó-félék fejlenek ki. Ezeknek táplálkozására egyedül a levelészek levén kijelölve, világos, hogy alig bujnak ki a petékből, csakhamar neki esnek a levelész-seregnek s abból rendre szedik fel indolens prédájukat; de fel nem falják őket, csak a nedvet szájuk ki az utolsó cseppig s aztán a kisajtott bőrt ellölik. Főlebb említetnem már, hogy a levelészeknél tanyáiból és érzéketlenül állatokat alig lehet képzelné. Ellenségük fényes nappal támadja meg őket, de azért az ellentállásnak vagy önvédelemnek legkisebb jelet sem vehetjük észre. Ha bányáink közé, melyeknek turedelme közmondású vált, egy farkas beférkőzik, a egyet prédál el, a többiek legalább szétszaladnak a futással igyekeznek menekülni; nem úgy a levelészek. Ezek közt a többemű farkasok a legnagyobb nyugalommal pusztítanak, prédájukat a hely színén költik el, s ha egyet kisajtottak, csak egy lépést kell tenniük, hogy a második, harmadik levelészt s így tovább felkapják, míg vérzomjukat a jóllakásig le nem eszálapították.

Hasonlóul cselekszenek a két-röptűek közül a *lébeni legyek*, (syrphidae) póndrói, ezek is valódi levelész-farkasok. Nem különben a *rezcsés-röptűek* közül a *fátyolka*-neműek, (Hemero-biodes) melyeknek petézési módjuk figyelemre méltó.

Az anyák t. i. a levelék felszínére finom kis szálakat ragasztanak, melyek függőlegesen a levéltől alállva, végükön, az az, a levegőben hordják a petéket, mi igen különös, a miért is régebben penészemű növény-gombáku tekintettek, sőt el is nevez-

ték *ascophora ovalis*-nak, míg végre kiült, hogy ezen apró kis buzogányocskából póndró válnak, melyek szintén mint levelész-pusztítók lettek ismeretessékk.

Láthatja ezekből a nyájás olvasó, hogy a levelészeknek a rovarok között is mennyi ellenségük van, úgy, hogy elszaporodásuknak illő korlátok között maradásra már ezen rovarok nagy étvágya által biztosítva látszik; de a természetben valamint sokszor a legnagyobb takarékosságok, úgy más részt véghetetlen pazarlást vezetnek észre.

Nem elég, hogy a levelészeket legközelebb vérrokonaiak oly kiméletlenül pusztítják, hozzá járul a tizedelésben a rovar-évi madarak nagy sokasága és legvégre az ember, ki a levelészek kiirtására mindenféle szerket kigondolt.

Nem régebben a pesti Ludoviceum főkertésze azt javasolta a „Falusi-Gazdában”, hogy higitott chlor-savval kell a kellemetlen vendégekkel el-lepelt rózsákat befecskendezni, mitől ezek egészen megtisztulnak.

Irodalom és művészet.

Országos naplár ezimel a jövő 1866-ik évre Heckenast Gusztáv egy nagy naplár fog kiadni, Okröss Bálint szerkesztése mellett, Hunfalvy, Henszlmann, Jókai és többek közreműködésével. E naplár célja, mint az előzetési fölhíváson olvassuk, hogy segédkönyv legyen, *mindenek fölött tanulmányos és utbaigazító*. Legyen tehát közhasznú ismeretek közlönye s a közélet és közforgalom adat-tára; legyen kimerítő s rendszeres gyűjteménye a tudnivalóknak, melyek a nagy közönség minden osztályát érdeklik; legyen évkönyv, hű képe az időnek, maradó becslő krónika a közérdekű eseményeknek, melyekkel a tudomány, a gazdaság, ipar és kereskedelem évről évre gyarapodnak. Ily szempontból az *„Országos naplár“* főleg gyakorlati irányánál fogva oly vállalat leend, minő még eddig a nagy számmal megjelent magyar naplárak között egy sem volt. Ez állítást igazolja a tartalom, mert a naplár részben kívül a tiszti névtár a legkimerítőbben, az egyházak és iskolák valamennyi vallásfelekezetnél, s a köztintezetek körülmenyesen leznek benne ismertetve. Továbbá a közlekedésre nézve is biztos utmutató lesz, mely még a magánvállalatokat is elősorolja. Ezenkívül egy szakaszban terjedelmes leírását adja hazánk mult évi állapotának történeti, statisztikai s irodalmi szempontból. A bel- és külföld eseményeire is gond lesz fordítva; míg a gazdaság, ipar, kereskedelem kiváló figyelemmel kísértetnek. Mulattató szép-irodalmi rész s a jelenkor legkiterjedtebb szereplőinek életrajza és leírásai kívül minden hasznos és közérdekű mozzanat szemmel lesz tartva; szóval, e vállalat évről évre hasznos és nélkülözhetetlen évkönyv lesz, s mint ilyen, bizonyosan nagy elterjedésnek fog örvendeni. A 25 nagy tömött nyolczdrétt írve terjedő évkönyv előzetési ára 1 ft. 50 kr., bolti ára 2 ft. lesz.

„Jókai „Emlékiratai“ negyedik köteté” megjelent Heckenastnál, s e kötetet a nagybecsű munka véget ér. Az egész a feledhetlen író életének legfontosabb időszakát, fatalságát, férfi körát s az irói pályán első föllépését ismerteti meg velünk.

„Vörösmarty életrajzát Gyulai Pál” már bevezette, s a nagy gondal készített s temérdek adatot magában foglaló munka, mely 12 ívre fog terjedni, nem sokára sajtó alá kerül.

„Magyar költemény angolra fordítva.” Miss Selina Gaye angol írónő, Vörösmarty „Szép Ilonkák”-ját angolra fordította, még pedig versekben. A mű egy angol lapban fog megjelenni.

„Az „Erszébet” operát,” melynek sok zenei szépséggel bíró második fölvonása Erkel szerzenyén, e hó 18-dikán a nemzeti színházban előadni szándékoznak. Ez operához Doppler F. legközelebb nyitányt is szerzett.

„Két magyar szobrász” munkája indította napokban utnak Rómából hazánk felé. Az egyiket, mely az ártatlanságot jelképezi, Engel József hazánkba a műszerető gr. Pejacsevics János megrendelésére készíté carrarai márványból; a másik *„Kopler”* Ferencz től Liszt melltszobra, mely az első alak után készült és gipszöntetekben Pesten is megszerhezhető lesz, hová a zeneünnepréyre szintén meg fog érkezeni.

„Uj zenemű.” Rózsavölgyi és társánál megjelent: „Beszerekeri emlék.” Csárdás, zongorára szerző Sárközy Ferencz. Ára 40 kr.

Egyház és iskola.

„Jogi tanfolyam a pécsi liceumban.” Ö felsége egyik közelebbi legf. határozatával megengedni tiltotta, miszerint a pécsi püspöki liceumban a jogi tanfolyam újra megnyitathassék s hogy az nyilvános jellemmel bírhasson és államérvényes bizonyítványokat adhasson ki.

„A roznói egyházmegyében iskolai felügyelő” Hofmann Vendel roznói kanonok nevezett ki.

„A losoncai hat osztályu helv. hitv. iskolában” a tanulók beiratása szept. 1., 2. és 3-dik napján történik, 4-dikén pedig a rendez tanítás kezdetét veszi. Az iskolai tápintézet illetőleg az határozta, hogy 20 tanuló, tekintettel a szülek állapotára, az egész iskolai évre csak 20 frot fizessen; a többiek pedig, kik e tápintézetet igénybe venni óhajtanak, jövőre félelvenként 20 ft. előleges fizetéssel, s egy évre 40 ft. kötelezettség teljesítésével vehetnek részt a tanítézet élelmében.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

„A magyarországi szőlőművelés és borkezelés” tanulmányozása végett, — mint a helytartótanács a magyar orsz. gazdasági egyesületet értesíti, — báró Babó Agoston tudor, a klosterneuburgi gyümölcs- és szőlő-művelési képezdekné igazgatója, ez év folytatni hazánk több bortermelő vidékét is meglátogatni szándékszik. Utazási terve szerint aug. 20-án Budát, 27-kén Péterváradot, szept. 3-án N.-Szebet, 10-kén N.-Váradot, 17-én Tokajt, 23-án Vácot keresi föl. Midőn a szőlőművelés és borászat terén hírnévvél s érdemekkel bíró férfit bortermelőink szivesfigyelmébe ajánljuk: meg vagyunk egymerszind győződve, hogy ily jeles borászati tehetségné bortermelőink e fontos tárgy tanulmányozása körül szükséges utbaigazító felvilágosítással szives örömet szolgálnak.

„Állandó kertészeti kiállítás.” A pesti vigadó-épület földszinti közepesarnokában virágok, termények, gazdasági és kertészeti eszközök állandó kiállítása nyílik meg, Girókuti felügyelő alatt.

„(Terménykiállítás Debreczenben.) A debreczeni kertészeti egyeslet a hazai gyümölcsészetnek s általában a kertészetenek megkedveltetése és fejlesztése céljából elhatározta, az idén is gyümölcs, bor és kerti veteményekből kiállítást rendezni. A kiállítás okt. 29. és 31-én lesz a polgári kaszinó termében. A rendező-bizottság okt. 27-ig fogad el küldeményeket.

„A mértékek ellenőrzése” czélljából a helytartótanács az ország valamennyi hatóságához egy körintézményt intézett, melyben szigorúan meg-hagyatják, hogy minden ír, suly- és hossz-mérték minél gyakrabban, néha véletlenül, kivált vásárok alkalmával a hatósági közegek által megvizsgál-tassék, a hiányos és hamis mértékek rögtön elko-boztassanak, s az azokat használók, a szegény pénzalap javára fordítandó érzékeny pénzbírság-gal, ismételt kihágás esetében pedig törvénszé-kileg megszebando fogsággal fenytésenek.

Köztintezetek, egyletek.

„A magyar gazdaszonyok egylete” aug. 5-ikén tartott választmányi gyűlésében bejelent-tetvén, hogy a vidéki bizottsmányok életbelép-tetésére elkészült ügykezelési rendszabály és a megkívántató felhívási levél a helybeli rendőrség által már két hó előtt föfoglaltott, s mideddíg a kinyomathatási engedelem minden fáradozás mellett sem sikerülhetett: küldöttség neveztetett ki báró Sennyei tárnok ó nmához, ez ügyben orvoslást kérendő. — A szatmármegyey gazdasági és jótékony négyeletnek a *„főnyüzési korlátozása tárgyában”* beküldött emlékirata is bemutatatt-ván, közelsimeréssel találkozott.

„A pest-losonci vasúttársulat részvényesei” a mult vasárnap gyűltek össze a második értekezletre. Elnökül *„Jellinek Mór”* kérték föl, ki higgadtan fejtegette az ügy jelen állását. Indítványa oda őszpontosult, hogy legelső teendő a zavar tisztázására s a dolgok rendezésére bizottsmányt választani. Indítványa elfogadtatván, a bizottsmány tagjaul megválasztattak: *„Jellinek Mór, Manó István, Huszár Károly, Koppely Frigyes, Avakumovics, Deutsch Bernát, dr. Broody, Seeger Frigyes és Sztupa György.”*

„A pesti kereskedelmi akademiá” iskola-életét házi ünneppélyvel zárták be a mult hó végén. A növendékek száma ez évben 150-en föllül volt.

„A „Pannonia” viszonzitvósító-társulat” legközelebbi bizottsmányi ülésében felolvasott igazgatósi jelentések szerint, a mult félév juttalébevételei 42,000 fttal többre rugtak, mint az 1864-ik év első felében, míg a bejelentett károk összege csekélyebb. — Ha már az is tekintetbe vétetik, hogy az 1865-ki jutalékátvétel 28,000 fttal többet tesz mint az 1864-ki, egy a társulat ez évi üzleti eredménye rendkívül kedvezőnek nevezhető.

Közlekedés.

„Az újpesti lóvonatu vaspályának” építő-vállalkozói, a munkálatot minél hamarábbi megkezdhetése végett a városi tanácsához folyamodtak, minthogy a vasutnak 1866. május elsején meg kellene már nyitnatnia. Az erre vonatkozó tervet, azonnal megvizsgálás végett, a városi mérnöki hivatalnak átadták.

„A budapesti lánchíd és alagut” kimutata-sa szerint, ez évben, julius utolsó napjáig, a lánchíd jövedelme volt 251,077 ft. A hidon julius hó folytán 675,600 gyalog személy kelt át. — Az alagut ez évi egész jövedelme 17,897 ft. volt.

„(Uj távirda-állomások.) Nagy-Kállón, Nagy-Károlyban és Szatmáron, távirda-állomá-sokat nyitottak.

„(Megszüntetett gőzhajóállomás.) A vise-grádiak és nagymarosiak panaszkodnak a szab. dunagőzhajózási társaság ellen, a miért a mult hibák a nagymarosi állomást megszüntette. A vidék közönsége két kérvényt nyujtott be az állomás helyrellátása végett, miután a megszüntetés kimondhatlan hátránya a környékre nézve, azon-ban mind a két kérvényre tagadó válasz érkezett. Most allig várják a magyar társulat megindulását, mely valószínűleg több sulyt fektet a közönség érdekeire.

Mi újság?

„(Az országgyűlés helyisége)” tárgyában folytak már a tanácskozások. E hó 9-dikén volt az első összejövetel e tárgyban Sennyei főtárnok-mester elnöklele alatt, s mindenekelőtt az került szóba, ha vajjon a meglevő helyiségek valamelyikét nem lehetne-e e célra czélszerűen átalakítani s berendezni? Azért a bizottsmány, *„Ürmeányi Jó-zsef”* elnöklele alatt, először is a muzeum termét és lovarda helyiségét vette szemléré, mely érdeménnnyel? a legközelebbi napokban megtudjuk.

„(E hét legmozgalmasabb eseményét)” köteggel-kivül a zenede negyedszázados ünnepe fogja ké-pezni. Már is naponként érkeznek nemcsak az ország minden részéből, hanem messze külföldről is vendégek, a kik ifju Pestünket ez alkalommal bizonyosan ünnepi pompájában fogják láthatni. Ez alkalomra nem lesz fölösleges még egyszer kö-zölnünk az ünneppéi programját, a mint az végleg megállapítottat. *„Első nap aug. 15-ikén esti 7 órakor a városi vigadó-teremben nagy zeneelö-adás, a következó műsorozattal: 1. Hymnus, Erkel Dózsa György ezimű legújabb dalművéből. 2. Prolog, elődaja Felekiné. 3. Magyarországi szt. Erszébet legendája, oratorium Liszt Ferencz től, a szerző saját vezénylete mellett. — Második nap, aug. 17-ikén reggel 10 órakor a városi vigadótermében, nagy ünnepi hangver-seny 3 szakaszban a következó műsorral: 1. Ün-nepi nyitány, alkalomra szerző Volkman Róbert. 2. Sappho, drámai jelenet, szerző Volkman Ró-ber, elődaja Carina Anna. 3. Magyar gedung-verseny darab, ez alkalomra szerző és elődaja Reményi Ede. 4. Alleluja, Händel „Messias” oratoriumából. 5. Szentpál, zene és ének. 6. Sym-phonía Dante Divina comediájához. Szerző Liszt Ferencz. Előadatik szerző személyes vezénylete mellett. 6. Ünnepi zene Mosonyi 7. Magyar népdalok, elődaja Lonovics Hollósi Kornélia vagy Balász Bográr Vilma asszony. 8. Rákóczy induló átirat nagy zenekarra, Liszt től, szerző szem-élyes vezénylete mellett. — A nemzeti színház tetemesen megerősített zenekara, valamint a férfi és női karok 500 műkődő művész és műkedvelő tag által lesznek képviselve, Erkel vezetése mel-lett. — A harmadik napon augusztus 20-kán nagy dalár-ünnepe lesz a városligetben. — (Szemere Bertalan), a ki jelenleg Budán a Schwarzer-féle gyógyintézetben ápolás alatt van, elmezavara miatt gyámság alá helyezték. — (Nevezetes idézés.) A hivatalos lap hirtetései közt egy idézés tűnt föl a napokban, mely szerint Klapka György volt magyar tábornok, 726 fnyi követelés miatt, okt. 4-re a pozsonyi törvénszék elé idéztetik; de bajosan fog meg-jelenni. — (A Schrecker által kiadandó akademiái album) számára, Xantus közbenjárása folytán, közelebből hg. Demidoff Anatol, s gr. Montalembert Párisból, és Cantu Caesar Turinből szintén beküldték arczképeiket.*

„(Adomány az irói segélyegyletnek.) A seg-eddi gymnasium egyik szorgalmas tanuló ifja, Osztrovsky Dező, azon aranyat, melyet mint a hitniban legkitünőbb, jutalmul nyert, az irói se-gélyegyletnek ajánlta föl.

„(Vesszélyben forgo sziget.) A Margitsziget-nek egy tetemes részét veszély fenyegeti. Ugyanis a pesti oldalon a víz egy jó darabban már annyira alámosta, hogy beszakadását minden pillanatban várhatni. A „P. Ll.” felhívja e körülményre az illető városi hatóság figyelmét, hogy segítsen, ha ugyan még lehet segíteni.

„(Műkedvelői előadás.) Nagyváradon a 8-ik osztályu gymnasiumi tanuló ifjuság e hó 4-dikén műkedvelői előadást tartott, a ref. gymnasium ala-pítására. Szavaláson kívül egy kis színművet ad-tak elő, melyben a férfszerepeket Vecsey, Mészá-ros és Balázsovicz urak, a nő szerepeket pedig Nemethy Irma és Kulín Nina rendez színésznők jásztaák, a közönség meglegedésére.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 33-ik számához 1865.

„(Állandó műkedvelő-társulat.) Szilagy-Somlyóról értesülünk, hogy ott minden két héten műkedvelői előadások nyujtanak a Fözönségnek a mindennapinál nemesebb szórakozást. A derek társulat legközelebb Scribe „Tündérújak” ezimű színművét hozta színre, melyben a következó ta-gok szerepeltek: Józsa Gyuláné (a ki kitünő játé-kával az előadás lelke volt), Domy Lászlóné, Szolghári Józsefné asszonyok és Benkő Gizella kisaasszony; továbbá Józsa Gyula, Domy László, Csóka Sándor és Szolghári József urak, a kik mindannyian dicséretesen elődották meg feladatu-kat. Legközelebb a „Csapodár” ezimű vigjáték van kitűzve. Az ilyen előadások — írja levele-zőnk — sokkal inkább nemesebnek az érzést, mint a Follinus társulatának néhány tagja által közelebb itten előadott „Dunanan”, „Chouffleurin”, „Dajka” s több eféle operettek tündékei.

„(Vidéki színművészt.) Zomborról írják nek-ünk, hogy ott nem rég Aradi Gerő színtársulata, szabatos, özszavú előadásaival sok kellemes órát szerzett, de az előadások, a zombori dalárda egyes tagjai által elődézett kárhoztos egyenetlenség miatt, többnyire csak kis számu közönség előtt folyt.

„(Apagyilkosok.) Nádudvar mellett, *„Folyáson,”* nem rég borzasztó gyilkosság történt. Ugyanis egy ottani dohányos K. Nagy Imre, édes atyjá-vál özszepélyben, a gyenge öröget megrohanta s többek jelenlétében úgy a földhöz vágta, hogy az ott halva maradt; ezután a holtat fölemelvén, egy dohány szállító taligára tette s azon bevitte Nádudvarra. Az apagyilkos fül ellen foly a bünye-nyitó vizsgálat.

„(Közönség a kérelem.) Folyó évi május 21-én, a nyiregyházi ref. templom építési alap ja-vára tartott sorsolás az idő mostohassága daczára is meglehetősen jövedelmezvén, ezenel köteles-ségemmel tartom az egyház nevében, azon hon-leányoknak, kik az ország különböző részeiből, becses ajándékokkal ezen czélt elősegíteni szives-kedtek, köszönetet nyilvánítni. Minthogy pedig némely helyről eddig a seregjegek árát meg nem kaptam ezenel felkérem a t. urakat sziveskedje-nek azt alólrólthoz, mi hamarabb beküldeni, mivel e nélkül számadásomat be nem zárhatom, s a kö-zönségnek elé nem terjeszhetem. — Nyiregyhá-zán, julius 30-án 1865. Vessely József egyházi főgondok.

„(Megbolott vasútvonat.) Nyiregyháza és Királytelek közt e hó 3-dikán a Kaszára menő vonat a vasúti túlélesen ácsorog két ökörbe üt-között, de e kis megboltás után minden más szeren-cétlenség nélkül tovább robotgott.

Nemzeti színház.

„Péntek,” aug. 4. „A tücsök.” Falusi életkép 5 felv. Sand George beszélve után írta Birchpfeifer Sarolta, ford. Bulovoskyné.

„Szombat,” aug. 5. „Fra-Diavolo” vagy „A terracaini fogadó.” Opera 3 felv. Irta Scribe, ford. Szerdahelyi. Zenéjét szerz. Auber.

„Vasdrnap,” aug. 6. „A vén bakancsos és fia a húszár.” Eredeti népszínmű 3 szakaszban. Irta Szegedy József.

„Hétfő,” aug. 7. „Egyik sir, másik nevet.” Színmű 3 felv. Franciaából ford. Radnótfy S.

„Kedd,” aug. 8. „Toll Vilmos.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

„Szerda,” aug. 9. Uj betanulással „Kalmár és tengerész.” Eredeti dráma 5 felv. Irta Csákö Zsig-mond.

„Csütörtök,” aug. 10. „Lalla-Roukh.” Regényes opera 2 felv. Zenéjét szerz. Dávid Felicián.

Szerkesztői mondánivaló.

7808. Több vidéki tudóstónknak. Kérnünk kell önöket és minden vidéki jó barátainkat, hogy ne vegyék rossz néven, ha az országgyűlés kihirdetése előtt a követ-

jelölésre, megyei tisztválasztások s általában mindentéle kortaközékre vonatkozó tudóstónknak egyletéről fölrtesz-ük. A hirlapirodalom kötelessége most, midőn az átme-net nehéz napjait éljük a végre valahára örvendesse jövő-nék küszöbén állunk, mint Szechenyi István szeretete mon-dani, „a pisztolyok idő előtti elütötgetésétől” tartózkodni. Elég sokáig tudunk várni eddig, s jó remény fejtében csak elbirjuk még azt a többi kis túrelmet is.

7809. Pest. V. K. F. Ily hozsaddalmos irodalmi jelen-tésekre nem rendelkezhetünk elég térrrel. A dológ lényegét talán néhány sorban is el lehetne mondani s erre ajánl-kozunk.

7810. M. Sziget. H. J. A képet örömmel vettük s annak idejében szivesen közöljük.

7811. Décs. P. F. Becses közleményei rögtó becsül-jük s kérjük továbbra is. Csak azon kérdést szabadom koczkaztatni: nem akadna-e Décsen valamivel finomabb papiros? Mert az valóságos vesztegetés, ha egy egyszerű levélért 40 krt kell fizetnünk — csupán a durva nehéz pa-piros miatt!

7812. Pálfalva. P. Gy. Az óhajított ügyben mi, kik már tőren mozognunk, kevés befolyást remélünk ugyan, de a kiinduló alkalmat torkon ragadjuk s azonnal tudósítjuk önt.

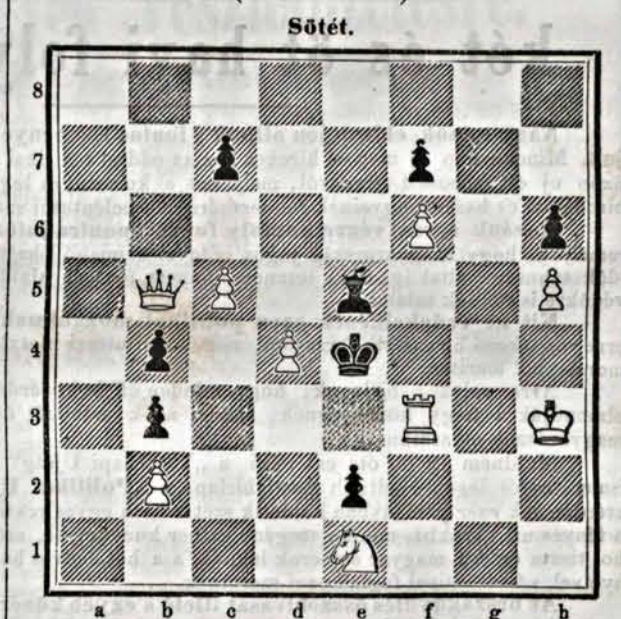
7813. Csálad. K. J. Ismét egy becses adathalmaz, melyért köszönetet mondunk Reméljük, hogy rendező kéz is fog akadni, mely a feldolgozandó tömeget élvezetövé fogja tenni.

7814. B. Ujváros. K. Marczí gujásbojtár. Kedves atyánkia, nem lehet abból az írásból a tulajdonképeni szándékot kibetízteni. Másra kellene azt bizni, a ki ékesé-ben tudja elmondani, hogy mit akar.

7815. Nem használható művek: Fel magyarok. Azt gondolod: — Szeretted kedves Magyar Hazám! — Magyar ember dal. — Este volt. — A kutra siető.

SAKKJÁTÉK.

293-ik sz. f. — Bayer Konrádtól. (Olmützben.)

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

288-dik számú feladvány megfjtése.

(Rakovszky-Vagyon Judittól, Pesten.)

Világos. Sötét.

1. H5+e4										Ke6-e6
2. Vf5-d7+										Ke6-d7
3. Ff7-e8+										Kd7-e8
4. Bg5-g8mat.										

Helyesen fejtették meg. Vesszélyben: Fülöp József. — Miskolczon: Czonthe József. — Pozsonyban: Csery Gábor. — T. Pálvörösi: Liszt József. — Budán: Glesinger Mór. — Pesten: Cselkó György. — A pesti sakk-kör.

Melléklet: Előzetési fölhívás az Országos Naplár 1866-dik első évfolyamára, azok számára, kik csupán a „Vasár-napi Ujság”-ra vannak előfizetve.

TARTALOM.

Liszt Ferencz (arczkép). — Sirhalmok közt. Komáromi Kálmán. — Játék és munka. — A kelobai kastély (képpel). — A pécsi parochialis egyház (képpel). — A rovarok életéből. — Nagy kort ért embereink, többnyire a XIX. századból. — Mesék az országgyűlésről. — Könyv az ovodák terjesztésének ügyében. — Egyveleg. — Tarház: Vasárnapi beszélgetés. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Köztintezetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Heti naplár.

Felölés szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és Prötestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p		É j		H o ld	
				hossza	köz. nyeg.	hossza	köz. nyeg.	hossza	köz. nyeg.
13. Vasár	Augusztus	August. (ó)	Ab. Rosch.	4. p.	6. p.	6. p.	6. p.	4. p.	6. p.
14. Hétfő	A 10. B. A. elh. A 9. Jpoly	1 C 10 B. Asz.	11 Kis faun.	14 22	4 53	7 15	9 38	10 38	0 30
15. Kedd	Ószéb + Ószéb	2 (b. k.	22	14 19	4 54	7 13	9 41	11 23	1 38
16. Kedd	N. B. Asszony	3. Iszák	23 Libussa	14 17	4 55	7 12	9 43	*	2 42
17. Szerda	Napoleon	4. Arisztarch	24	14 18	4 57	7 10	9 47	0 13	3 37
18. Csüt.	Rokus püsp.	5 Euisignius	25	14 11	4 58	7 9	9 49	1 8	4 26
19. Pént.	Liberat apóst.	6. Urszn. vált.	26	14 7	4 59	7 7	9 52	2 7	5 7
20. Szomb.	Helena	7 Domotius	27 Sab. Lea	14 4	5 1	7 5	9 56	3 9	5 45

Holdfényváltozások. Ujholt 21-kén 8 óra 32 perczerk réggel.

A marhavész s marhabetegségek ellen mint óvszer ajánlatik a

KORNEUBURGI MARHAPOR

lovak, szarvasmarhák és juhok számára,

az ausztriai császárság, Porosz- és Szász királyságok által engedélyezve, kitüntetve a londoni 1862-iki, párisi, müncheni és bécsi érmeikkel, 6 felsege az angol királynő, valamint 6 felsege a porosz király főudvarmesterei hivatala részéről a készítő irányában történt leghizelgőbb elismerési iratok szerint — a legkitünőbb eredménnyel használtatik, s hathatósan bizonyulván be különösen:

Lovaknál: mirigyés és torokfájdalmak esetében s bérgores ellen, s különösen hogy a lovak jó testben, teljes erőben s vidámságban fenntartassanak.

Juhoknál: a májmétey eltávolítására, a rohadás s az altest minden fájdalmainál, hol télenségszolgálat alapul.

Szarvasmarhákna: a vérteljesnél, a tevéseknél, henek fellövődésénél, kevés vagy rossz tej-adásánál, melynek minősége a marhapor használata által szembetűnőleg megjavul, — tudósfájdalmaknál, a borjúzás alatt annak használata megmérhetlen előnnyel jár, gyenge borjúknak beadván, azok szemléltetését gyarapodnak,

Továbbá:

Virágglyanta (Blüthenharz)

a házi-állatok terméketlensége ellen.

Valódi minőségben kapható:

Pesten: Török J. gyógyszerárban, király-utca 7-ik szám alatt, — **Thalmayer és társa,** — **Halbauer** 1149 (3-3)

Végképeni eladása

egy nagy halmaz valódi rumburgi és hollandi vásznak, rumburgi asztalneműk, törülközők, kendők, szines kanavásznak és 25000 tuczat a legszebb vászon- és batiz-zsebkendőknél a vászonárak valódisága s teljes rólmérték biztosítása mellett — e tárgyak sürgetőtt eladására tekintetből

a becs-árak felényi árán.

Levélbeli megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy postai utánvét mellett a lehető leggyorsabban s a legalkalmasabban eszközöltetnek, — s kívánatra mustrik is küldetnek. A leveleket kérjük e cím alatt küldeni:

„S. Meth, Rothernhurmstrasse Nr. 29 in Wien.“

- 1 vég mángolatlan vászon, becsár 12 ft., most csak 6 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rófós jóféle fehér fonalvászon, becsár 18 ft., most csak 9 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rófós kitünő sziléziai vászon, becsár 20 ft., most csak 10 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rófós mángolatlan kreaszvászon, becsár 22 ft., most csak 11 ft.
- 1 vég 30 rófós rumburgi vászon, becsár 24-40 ft., most csak 12-20 ft.
- 1 vég 38 rófós hollandi cézrnáváson, becsár 28 ft., most csak 14 ft.
- 1 vég 40 rófós rumburgi cézrnáváson, becsár 32-40 ft., most csak 16-20 ft.
- 1 vég különösen jó rumburgi vászon 6 inghez, becsár 28 ft., most csak 14 ft.
- 1 vég kitünő rumburgi vászon 8 inghez, becsár 30 ft., most csak 15 ft.
- 1 vég 50 rófós hollandi vagy irlandi vászon, becsár 40-60 ft., most csak 20-30 ft.
- 1 vég 50 rófós kitünő jó kézfonatvászon, becsár 50 ft., most csak 25 ft.
- 1 vég 54 rófós legkitünőbb rumburgi vászon ára most csak 23, 26, 28, 30, 35, 40, 45 50-60 ft-ig a legfinomabbak.
- 1 vég 80 rófós legjobb rumburgi ágycsész vászon, becsár 15-20 ft., most csak 7-10 ft-ig.
- A legfinomabb s legjobb 3-4 nyúltságú oroszvászon nyári öltönyökre urak számára, rófe: 30, 35, 40, 45 kr-ával.
- 1 tuczat kisebbzerű fehér vászon zsebkendő, becsár 2 ft. 40 kr., most csak 1 ft. 20 kr.
- 1 tuczat jóféle fehér vászon zsebkendő, becsár 5 ft., most csak 2 ft. 50 kr.
- 1 tuczat jóféle rumburgi vászon zsebkendő, becsár 8 ft., most csak 4 ft.
- 1 tuczat legfinomabb fehér és szines rumburgi vászon zsebkendő, becsár 12 ft., most csak 6 ft.
- 1 tuczat francia batiz-zsebkendő ára most csak 4, 5, 6, 7-8 ft-ig a legfinomabbak.
- 1 darab pamut-abrosz, becsár 1 ft., most csak 50 kr.
- 1 asztalteríték 6 személyre, azaz: 1 abrosz és 6 db. hozzáillő asztalkendő ára most csak 5, 6, 7-8 ft-ig a legfinomabbak.
- 1 asztalteríték 12 személyre, azaz: 1 abrosz és 12 db. asztalkendő ára most csak 10, 12, 14-16 forintig a legfinomabbak.
- 1 tuczat jóféle eszélő- vagy konyhakendő ára most csak 2 ft. 50 kr.
- 1 tuczat damasz törülköző-kendő vagy damasz asztalkendő ára most csak 5, 6, 7-8 ft-ig a legfinomabbak.

8000 db. a legszebb rumburgi vászon-ingek férfiak és nők számára — hogy azok minél gyorsabban eladhatassanak, 3, 4-5 ft-ig a legfinomabbak — áruba bocsátattunk. Férfingek megrendelésénél a nyakbőség pontos mértéke kéretik. 1179 (6-6)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1865 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Haszonbéri hirdetemény.

Békésmegyében kebelcezt Körös-Ladány községhez fél órai távolságra fekvő Vermesi pusztá, — mely 1250 holdra terjed — 2 nagy birkaistálló s 1 lakházzal együtt több évre haszonbérbe adatik 1865. év szept. 29-től kezdve. — A feltételek Körös-Ladányban székelő Farkas Gábor ügyvédnél megtekinthetők. — Körös-Ladány, július 11-én 1865. 1215 (3-3)

Titkos
BETEGSÉGEK,
ujjonnan keletkezettek
8 nap alatt
minőségre nézve
48 óra alatt
meggyógyítanak
dr. Fux J.
23 év óta fenálló rendelési intézetben, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatnék.
Rendel: d. n. 1-4 óráig.
Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leggyorsabban eszközöltetnek.
Lakása: Király-utca, 24. sz. a. 1-ső emelet. 1193 (4-12)

Kitünő zongora.

Egy egész jó állapotban levő 6 és 1/4 oktávás zongora jutányos áron kéz alatt eladandó. Aranykéz-utca, 5. sz. II. emelet, 11. szám. 1239 (1-3)

Mindenemű **takarópapiros** (Makulatur) kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.

Pesti biztosító-intézet.

Alapítóke: három millió o. é. forint.

A fentnevezett biztosító-intézet alólirt főügynöksége biztosításokat eszközöl:

a) tűzkárok ellen lakházakra, gyárakra, butorokra és mezei természetienyekből álló készletekre, valamint

házbérbeni veszteség ellen is;

b) szárazon és vizen szállított javakat érhető elemi károk ellen; c) jégkárok ellen, mindenemű földtermesztményekre nézve. Az életbiztosítási üzlet később fog megkezdetni.

A biztosítási feltételek lehetőleg a közönség előnyére vannak összeállítva.

Bővebb értesítéssel szolgál, és biztosítási feladományokat, valamint az alólirt fő-, egy- és kerületben létező minden alügynökségek elfogad

a „Pesti biztosító-intézet“ pécsi főügynöksége
Hartmann Antal.

Stajer növénynedv

mell- és tüdő-betegek számára,

egy üveg ára 88 kr. o. é.

Engelhofer izom- és ideg-essentiája,

egy üveg ára 1 ft.

Dr. Krombholz gyomor-liqueurje,

egy üveg ára 52 kr.

Dr. Brunn szájvize (Stomaticon),

egy üveg ára 88 kr.

Folytonosan valódi és legjobb minőségben kaphatók:

PESTEN: Török József gyógyszer, király-utca 7-dik sz. a. **Ebenführer A., Gindele G., Gindrich J., Hausner F. L., Höfler unokái, Kindl és Fröhwrth, König N., Oszeckzy és Schiesler, Reitszam F., Szenes Ed., Tobisch C., Tunner J., Vaghy K., Weiss F.** uraknál.

BUDÁN: **Brunner G. F., Steden J., Prohászka, Schwarzmayr** gyógyszerész viziváros és **Wlasek** gysz. Krisztina-város. 1230 (2-6)

Pest, augusztus 20-án 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyeszer hasábjott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba háromszor- vagy többször ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre névű kiadó-hivatalunk számára hirdeteményeket elfogad, **Hamburg** és **Altonában: Haasenstein és Vogler.** — **M. Frankfurtban: Otto Mollin** és **Jaeger** könyvkereskedése; **Bécsben: Oppelk Alajos,** — és **Pesten: a Kertész-gazdasági ügynökség Is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 kr-ig.**

Dr. Tóth N. János.

(1833-1865)

Boldogok, kik az ifjuság zajos küzdelmei után, a férfikor erejével élvezhetik az élet gyümölcsseit, s az aggkor bölcseségével tekintvén vissza a lefolyt évekre, elmondhatják: „Ime valósult az eszmény, mely előttünk lebegett, mi nem éltünk hiába!“

Boldogok, kiknek a halál az a jótévő kéz, mely az átküzdött harez után oda tüzi keblükre az érdemjelt, míg a hálás utódok ajkain megzendül az elismerés győzelmi dala!

De boldogtalanok azon ifju hősök, kiket akkor sújt le egy gyászos pillanat, midőn az első, legnehezebb küzdelmeken már áttörve, csak néhány lépés választja el még a teljes győzelemtől! A sors vértanúi ők, kik szellemüknél fogva fényes jövőre vannak hivatva, mely felé lényök összes lelkesedésével törekcsenek, míg egy végzetes perczen beteljesedik rajtuk a Sysiphus regéje s fény és dicsőség helyett csak száraz göröngyök hullnak alá hamvaikra.

Ez dr. **Tóth N. János** története is, kinek arczképét e lapon veszik olvasóink. Egyik nevezetesebb pesti orvos volt, kit rövid pályája alatt szerencse és siker kísért s ki úgy élt, hogy szélesb körökben maradandóvá tette nevét.

A főiri körökben, gyógyításainak sikerteljsége és szeretetreméltó modora miatt igen keresett egyéniség volt, a szegények tudólat hozzá, tudván, hogy e nemes emberbarát ajtaja előttük mindig nyitva van; a tudományos szakirodalomba egy minden igénynek megfelelő és még több reményre jogosító munkával ígtatta be nevét s midőn elhunyt, ama szellemnek megfelelőleg, mely egész életében lelkesíté, több pesti közintézetben nevezetes adományokkal tette felejthetlenné emlékezetét.

Tóth János 1833-iki apr. 7-kén fehérmegyei Tabajdon született, szerény házikörben. Atyját korán elvesztvén, anyja, ki

nyugalmat, melyet az orvostudomány gyakorlati bölcsészetének nevezhetünk. A forradalom után **Tóth Pestre** jött s az érettségi vizsgálat ugyanekkor hozatván be, az első egyike volt, kik az letették. Majd a pesti egyetemen az orvosi tanfolyamot végzé; 1857-ben orvos, 1858-ban sebész tudor és szülész mester lett. Emilitendő, hogy már mint ötödéves orvosnövendék az egyetemen segédtanárkodott

A tudori fokok elnyerése után a Rókus-kórházban mint másodorvos működött. Közben a volt pesti országos törvényeszkénél mint főlelkész orvosi alkalmaztatott, de legnevezetesebb s fordulópont életében, a midőn **Balassa** vette maga mellé mint segédet a fiatal orvost s e helyzetben s mint ösztönző mütönövendék szerette meg ama magasb kiképeztetést, mely Pest egyik első orvosává tette.

Balassa különös bizalmával tüntette ki **Tóthot**, s ez később a legnagyobb elragadtatással szólott ama napokról, melyeket a hírneves tanár mellett töltött. Mint mütönövendék is annyira kitüntette magát, hogy nevét e körökben ma is például emlegetik, s a mint a mütői oklevelet megnyerte, már is azonnal a közönség bizalma nagy mértékben fordult feléje.

1861-ben a magánygyakorlat foglalatokodott; 1862-ben „Az elsőleges bujafekélyek kör- és gyógytana“ című munkáját adta ki, mely e nemben az első magyar mű. Ezen és a következő években több érdekes értekezés-sel lépett fel az orvosi szaklapok és folyóiratokban. (Igy a gége vizsgálati és világítási esz-

közökről.) 1863-ban a **gégétükrészet** egyetemi magántanára lett. E tudományok ő volt nálunk egyik első kezdeményezője. Közben már 1861-ben a Rókus-kórházban tiszteletbeli főorvosnak neveztetett ki, 1864-ben pedig ugyanitt valóságos főorvos lett s egy külön osztály vezetésével bizott meg-

DR. TÓTH N. JÁNOS.

közökről.) 1863-ban a **gégétükrészet** egyetemi magántanára lett. E tudományok ő volt nálunk egyik első kezdeményezője. Közben már 1861-ben a Rókus-kórházban tiszteletbeli főorvosnak neveztetett ki, 1864-ben pedig ugyanitt valóságos főorvos lett s egy külön osztály vezetésével bizott meg-